

Uz sākumlapu>Prasības iesniegšana tiesā>Kur un kā>Kuras valsts tiesības jāpiemēro? Kuras valsts tiesības jāpiemēro?

Īrija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Tiesību normu kolīzijas pirmsākumi Īrijā meklējami vispirms paražu tiesībās, un tādēļ tās ir pakļautas pārmaiņām un attīstībai. Tomēr tiesu prakse šajā jomā ir neliela, tādēļ vairākās jomās ir grūti precīzi noteikt, kādi tiesību akti ir piemērojami. Tas jo īpaši attiecas uz ģimenes tiesībām. Attiecībā uz tiesību aktiem, kas nosaka jurisdikciju, tradicionālajos tiesību aktos noteiktās tiesību kolīziju normas pakāpeniski tiek aizstātas ar starptautiskām konvencijām un ES tiesību aktiem.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

1961. gada Hāgas Konvencija par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību

1980. gada Romas Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Nav zināma neviena divpusēja konvencija, kurai Īrija būtu pievienojusies un kura ietvertu tiesību kolīziju normas.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Vispārējā nostāja paredz, ka tiesību normu kolīzijas noteikumus piemēro tikai tad, ja vismaz viena no pusēm ir pieprasījusi to piemērošanu.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Īrijas tiesās reti tiek iztiesātas lietas, kurās nepieciešama šīs doktrīnas izskatīšana.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Īrijā šajā jomā nav pieņemta vienota pieeja.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Lai arī par šo jautājumu nav tiesu prakses, ir maz ticams, ka Īrija piemērotu citu valstu tiesību aktus, kuri ir pretrunā Īrijas sabiedriskajai kārtībai (likumībai un kārtībai).

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Īrijas tiesas pieprasa, lai ārvalstu tiesību aktu saturs tiktu pierādīts tā, it kā tas būtu fakts. Pusei, kas vēlas izmantot to [tiesību aktu] kā pamatojumu, par to jāiesniedz lūgums un citas valsts tiesību aktu saturs jāpierāda tiesnesim tā, it kā tas būtu fakts. Ja pastāv pretrunas starp pušu iesniegtajiem pierādījumiem, tiesnesis var izvērtēt ekspertu uzticamību un pēc tam ņemt vērā primāros pierādījumus (*piem.*, ārvalstu tiesību aktus un lietas), jo īpaši tad, ja tie ietver Īrijas tiesnesim zināmus jēdzienus. Ja Īrijas tiesību kolīziju normas norāda, ka ir jāpiemēro ārvalstu tiesību akti, bet neviena no pusēm nesniedz pierādījumus par minēto tiesību aktu būtību, tiesa parasti pieņems, ka tā ir tāda pati kā Īrijas tiesību aktiem, ja vien netiek pierādīts pretējais.

Ekspertu sniegtie pierādījumi parasti tiek izmantoti ārvalstu tiesību aktu satura pierādīšanai, un ir nepietiekami, ja puses iesniedz tiesai ārvalstu tiesību aktu, lietas vai iestādes izdotu tekstu. Persona, kura ir kvalificēts jurists ārvalstu tiesību sistēmā vai kurai ir pietiekami liela praktiskā pieredze minētajā sistēmā, drīkst sniegt pierādījumus par ārvalstu tiesību aktiem. Parasti tiesa pati neveiks ārvalstu tiesību aktu izpēti.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Īrija ir parakstījusi 1980. gada Romas Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām. Īrija ir ieviesusi šo konvenciju saskaņā ar 1991. gada Likumu par līgumsaistībām (piemērojamiem tiesību aktiem). Konvencijas noteikumus piemēro līgumsaistībām katrā situācijā, kurā jāizvēlas starp dažādu valstu tiesību normām. Tomēr konvencija neattiecas uz noteiktiem līgumu veidiem, piemēram, no ģimenes attiecībām izrietošām līgumsaistībām.

Ir jāņem vērā, ka Īrijā tieši veidā piemēro Regulu 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām ("Roma I"). Taču Īrija nav piekritusi Regulas 1259/2010 ("Roma III") ieviešanai, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai, to dalībvalstu jurisdikcijās, kuras ir tai pievienojušās.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Ģimenes tiesībās vai laulības šķiršanas pieteikumos Īrijas tiesas ņem vērā *tiesas valsts tiesību aktus*, jo uzskata to par piemērotāko principu tāpēc, ka tas rada noteiktību. Īrijā nav pieņemti tiesību akti par tiesību normu kolīziju attiecībā uz lietām par civiltiesību pārkāpumiem, un arī tiesu prakse ir pavisam neliela. Īrijas tiesas ņem vērā *tiesas valsts tiesību aktu* principu, saskaņā ar kuru ir jāpiemēro tiesas valsts tiesību akti, un arī *pārkāpuma izdarīšanas vietas* principu, *saskaņā ar kuru ir jāpiemēro tās vietas tiesību akti*, kurā tika izdarīts pārkāpums. Tiesas var ņemt vērā arī atbilstīgās saistību tiesības, kurās ieteikta elastīga pieeja, ļaujot tiesai apsvērt visus atšķirīgos piesaistes kritērijus un attiecīgi izlemt jautājumu par jurisdikciju.

Ir jāņem vērā, ka Īrijā tieši piemēro Regulu 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II").

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Bērnam ir viņa tēva pastāvīgā dzīvesvieta, ja viņa vecāki bija precējušies bērna dzimšanas laikā. Ja bērna dzimšanas laikā viņa vecāki nebija precējušies vai viņa tēvs bija miris, bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir viņa mātes dzīvesvieta. Šis noteikums ir spēkā līdz brīdim, kad bērns sasniedz 18 gadu vecumu, kļūst pilngadīgs un iegūst tiesībspēju pats izvēlēties pastāvīgu dzīvesvietu.

Persona var izvēlēties pastāvīgu dzīvesvietu, tikai faktiski dzīvojot attiecīgajā jurisdikcijā ar nolūku dzīvot tur uz nenoteiktu laiku vai pastāvīgi. Ja kāds no šiem elementiem vairs nav spēkā, persona atgriežas savā sākotnējā dzīvesvietā. Precēta sieviete iegūst pati savu pastāvīgu dzīvesvietu neatkarīgi no vīra.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

1987. gada Likums par bērna statusu atcēla ārvalsts jēdzienu. Saskaņā ar šo likumu katras personas attiecības ar savu tēvu un māti ir noteiktas neatkarīgi no tā, vai tēvs un māte ir vai ir bijuši precējušies viens ar otru.

Neraugoties uz to, gadījumā, kad bērna vecāki nav precējušies viens ar otru bērna dzimšanas dienā vai ieņemšanas laikā, bērnu neuzskata par laulībā dzimušu. Tomēr, ja vecāki pēc tam apprecas, bērnu var atzīt par laulībā dzimušu bērnu. No konstitucionālā viedokļa nepastāv atšķirība starp laulībā dzimušu bērnu un bērnu, kurš par tādu atzīts. Nepastāv arī atšķirības starp bērna tiesībām, kas jānodrošina bērna vecākiem, vai tiesības mantot no vecākiem — neatkarīgi no tā, vai vecāki jebkad ir bijuši precējušies viens ar otru.

Ja Īrijas tiesas īsteno jurisdikciju lietā, pamatojoties uz Regulu 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību ("Brisele IIa"), tās parasti piemēro Īrijas tiesību aktus.

Ja Īrijas tiesas īsteno jurisdikciju saistībā ar adopcijas lietu, arī tad tās piemēro Īrijas tiesību aktus.

Jāņem vērā, ka augstākajām tiesām to jurisdikcijā ir raksturīgi izdot rīkojumus, ar kuriem īsteno Īrijas pilsoņa bērna konstitucionālās tiesības neatkarīgi no bērna pastāvīgās dzīvesvietas. Jebkuru tiesas lēmumu par tās jurisdikcijas īstenošanu nosaka tas, vai ir piemēroti vai nepieciešami konkrētajos apstākļos tiesai rīkoties šādi, ņemot vērā starptautisko privāttiesību normas par tiesu piekrišanu.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem 2015. gada 22. maijā pieņemtais Konstitūcijas 34. grozījums paredz attiecībā uz laulībām, ka jebkuras divas personas drīkst stāties laulībā saskaņā ar tiesību aktiem un neatkarīgi no dzimuma. Attiecīgi personas, kurām ir tiesībspēja un kuras var brīvi stāties laulībā, varēs to darīt neatkarīgi no viņu bioloģiskā dzimuma pēc tam, kad tiks ieviests un stāties spēkā 2015. gada Laulību likums. Īrijā laulība netiks uzskatīta par spēkā esošu, ja viena no pusēm ir transseksuāla persona un stājas laulībā, izmantojot savu jauno dzimumu. Saskaņā ar starptautisko privāttiesību noteikumiem ārvalstīs noslēgta laulība tiks atzīta par spēkā esošu tikai tad, ja būs izpildīti vairāki nosacījumi. Pusēm ir jānokārto visas formalitātes, kas piemērojamas jurisdikcijā, kur notiek laulību ceremonija (*laulību noslēgšanas valsts tiesību akti*). Pusēm ir jābūt tiesībspējai stāties laulībā saskaņā ar tās jurisdikcijas noteikumiem, kurā tām bija pastāvīga dzīvesvieta. Ārvalstīs noslēgtai laulībai jābūt analogai tai, ko parasti uzskata par laulību Īrijā. Piemēram, poligāma laulība netiks atzīta par likumīgu.

Rīkojumi, kurus izdod saskaņā ar 2010. gada Likuma par civilo partnerību un dzīvesbiedru tiesībām un pienākumiem 5. nodaļu, paredz noteiktu ārvalstīs reģistrētu attiecību kategoriju atzīšanu, nosakot tiesības un pienākumu, ka tās saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem tiek traktētas tāpat kā Īrijā reģistrēta civilā partnerība ar noteikumu, ka konkrētajam pārim būtu bijusi tiesībspēja reģistrēt civilo partnerību Īrijā.

Attiecībā uz tiesvedību laulības šķiršanai, laulāto atšķiršanai vai laulības atzīšanai par spēkā neesošu Īrijā tieši piemēro Regulu 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību ("Brisele IIa"). Gadījumos, kad nevienai citai Dalībvalstij nav jurisdikcijas saskaņā ar regulu Brisele IIa, Īrijas tiesas var uzņemt jurisdikciju, ja vismaz vienai no pusēm tiesvedības uzsākšanas laikā pastāvīgā dzīvesvieta ir Īrijā.

Ja Īrijas tiesai ir jurisdikcija laulības šķiršanas tiesvedībā, tā piemēros savus tiesību aktus tiesvedībai ģimenes tiesību lietās un citiem ar to saistītiem vai papildu jautājumiem.

Gadījumos, kad nepiemēro regulu Brisele IIa, laulības šķiršana ārvalstīs tiks atzīta, ja tā notikusi valstī, kurā vienam no laulātajiem bija pastāvīga dzīvesvieta dienā, kad tika sāta tiesvedība laulības šķiršanas lietā.

3.5.1 Uzturēšanas saistības

Uzturēšanas prasības pašlaik izskata saskaņā ar Padomes Regulu 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās.

Būtnībā Uzturēšanas regulas mērķis ir nodrošināt kopīgu noteikumu kopumu, kas attiecas uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi, sadarbību un standartizētiem dokumentiem, kas veicinātu efektīvu uzturēšanas līdzekļu piedziņu Eiropas Savienībā. Ņemot vērā, ka viens no regulas galvenajiem mērķiem ir nodrošināt to, ka uzturēšanas līdzekļu saņēmējs var viegli saņemt lēmumu vienā dalībvalstī, kurš būs automātiski izpildāms citā dalībvalstī bez papildu formalitātēm, Uzturēšanas regula ietver pasākumus, kas veicami saistībā ar jurisdikciju, tiesību normu kolīziju, atzīšanu un izpildāmību, izpildi un juridisko palīdzību, un ir izstrādāta tā, lai veicinātu centrālo iestāžu sadarbību. Pienākums sākotnējā rīkojuma noteikumus izpildīt bez izmaiņām ir ļoti strikti paredzēts Regulas noteikumos, un nekādā gadījumā nolēmumu, kas ir pieņemts vienā dalībvalstī, nedrīkst pārskatīt pēc būtības citā dalībvalstī, kur ir prasīta tā atzīšana un izpilde. Tādējādi regula neļauj dalībvalsts tiesai, kura nav pieņēmusi lēmumu par veicamo darbību, pieņemt jaunus vai saistītus rīkojumus.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Ja nepastāv pretējs nolūks, laulības vienošanos (līgumu) starp pusēm skaidro saskaņā ar laulāto pastāvīgajā dzīvesvietā spēkā esošajiem tiesību aktiem. Ja šādas vienošanās nav, piemērojamos tiesību aktus arī nosaka pēc laulāto pastāvīgās dzīvesvietas. Ja laulātie kopā dzīvo vienā pastāvīgā dzīvesvietā, to uzskata par laulāto pastāvīgo dzīvesvietu. Ja tā nav, laulāto pastāvīgo dzīvesvietu noteiks saskaņā ar tiem piemērojamiem tiesību aktiem, kuriem ir visciešākā saistība ar pusēm un laulību.

3.7 Testamenti un mantojums

Vispārējais princips paredz, ka mantošanas tiesības uz nekustamu īpašumu nosaka tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā, savukārt kustamas mantas sadali un mantošanas tiesības nosaka tās valsts tiesību akti, kurā mirušās personas nāves brīdī atradās tās pastāvīgā dzīvesvieta.

Testatora rīcībspēju nosaka viņa pastāvīgajā dzīvesvietā spēkā esošie tiesību akti, lai gan pastāv arī viedoklis, ka nekustama īpašuma gadījumā būtu jāpiemēro *lex situs*.

Ja testatora pastāvīgā dzīvesvieta tiek mainīta laikā no testamenta izdošanas datuma līdz nāves dienai, nav vienota uzskata par to, vai šādā gadījumā rīcībspēju pārbauda saskaņā ar tiesību aktiem, kas ir spēkā pastāvīgajā dzīvesvietā testamenta sastādīšanas laikā vai nāves brīdī.

Saskaņā ar 1965. gada Likumu par mantošanas tiesībām testaments ir oficiāli spēkā esošs, ja tas pēc formas atbilst vienam no šādiem tiesību aktiem:

tiesību aktiem, kas ir spēkā vietā, kur testators ir veicis testamentāro darījumu; tiesību aktiem, kas ir saistīti ar testatora valstspiederību, domicilu vai pastāvīgo dzīvesvietu vai nu laikā, kad tika veikts testamentārais darījums, vai testatora nāves brīdī; vai attiecībā uz nekustamo īpašumu — tiesību aktiem, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā.

3.8 Nekustamais īpašums

Īrijas tiesību aktos tiek nošķirta kustama manta un nekustamais īpašums, un, lai noteiktu, vai konkrētās intereses attiecas uz kustamu mantu vai nekustamo īpašumu, tiek piemēroti tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietas valstī.

Vispārējais noteikums ir tāds, ka nekustama īpašuma gadījumā tiek piemēroti tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā.

3.9 Maksātnespēja

Regula Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām ("Maksātnespējas regula") nosaka jurisdikcijas noteikumus attiecībā uz maksātnespējas procedūrām ES[1]. Maksātnespējas regulas 3. pantā ir noteikts, ka dalībvalstī, kur atrodas parādnieka galvenais interešu centrs, tiesām ir jurisdikcija uzsākt maksātnespējas tiesvedību. Tādēļ maksātnespējas procesu, kas ir uzsākts Īrijā, noteiks Īrijas tiesas saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem, kas reglamentē prasījumu iesniegšanu, pārbaudi un atzīšanu maksātnespējas procesā. Galvenie tiesību akti ir 2014. gada Uzņēmumu likums, 2012.-2015. gada Fiziskās personas maksātnespējas likums un 1988. gada Likums par bankrotu.

Saites

<http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Aizstāts no 2017. gada 26. jūnija ar ES Regulas 2015/848 par maksātnespējas procedūrām pārstrādāto redakciju

Lapa atjaunināta: 18/11/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.